

'Ανατολική και Δυτική' Εκκλησία

Κατά καιρούς γίνεται πολύς λόγος γιά τόν διάλογο τών 'Εκκλησιών. Ένα φαινόμενο που άρχισε από τήν εποχή που ήταν Οικουμενικός Πατριάρχης ο μακαριστός 'Αθηνάγορας και Πάπας ο Παύλος Στ' και έχει δώσει μέχρι στιγμής σημαντικούς καρπούς. Βεβαίως κατά τά τελευταία έτη ο διάλογος αυτός έχει άτονήσει. Οί λόγοι είναι πολλοί, αλλά πιστεύω ότι ο βασικώτερος είναι τό γεγονός ότι στον Ορόνιο τής Ρώμης εδρεύεται από τό 1978 ο Πολωνός Πάπας 'Ιωάννης - Παύλος Β'. Γιά όλους τούς Πολωνούς ή 'Ορθόδοξη Ισότητα με τήν Ρωσία, τό κράτος που υπό τήν τωρινή ή τήν σοβιετική μορφή του έδυνάστευσε τήν Πολωνία επί αιώνας και μέχρι τό 1989. Επομένως, πέρα από τήν δογματική θέση του Βατικανού ότι οι 'Ορθόδοξοι είναι "σχισματικοί", ήπηρεζε ή φρουνή αντιμετώπιση του Πάπα προς κάθε 'Ορθόδοξον, γεγονός που παρεκάλει τόν διάλογο. Έξ άλλου, ή προσπάθεια τής Καθολικής 'Εκκλησίας μετά τήν πτώση τής Σοβιετικής 'Ενώσεως τό 1990 γιά "ήγερση πολιτική δράση" (έτσι τό φαντάζεται) εντός τών έδαφών τής Ρωσίας, κατέστησε τόν διάλογο ακόμη δυσχερέστερο.

Όπως τό Σχίσμα του 1054 υπήρξε πράξη βαθύτατα πολιτική μεταξύ δύο κόσμων, με συγκρουόμενες νοοτροπίες και αντίληψεις, με συγκρουόμενα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, έτσι και ή επανένωση τών 'Εκκλησιών ήποδεικνύεται έργο βαθύτατα πολιτικό και επομένως δυσχερέστερο από τήν διαπίστωση τής δογματικής ενότητας. Στο θεολογικό πεδίο δεν ήμαρ βεβαίως ή κατάλληλη ή έγκρασία υπέρ τήν γνώμη, αφού δεν ήμαρ θεολόγος. Άλλοι έγκριτοι θεολόγοι βεβαίως είναι οι δογματικές διαφορές είναι πολύ εύκολα "γεωγραφικές", αφού στην πραγματικότητα οι "καινοτομίες" τής Καθολικής 'Εκκλησίας είναι πλέον παραδεκτό ότι από τούς Καθολικούς θεολόγους διασπράζονται οι παραχρηματικές θέσεις και οι παρθενικά σχήματα σκήπτου που είναι άπολιτως θνητά τον να αντιμετώπιζον. 'Έκείνο που δεν αντιμετώπιζεται είναι ή πολιτική διάσταση και ή βαθειά δυσπιστία λαών και ιερατείων, καλλιέργημένη διά τόν αιώνα και διαρκήμενη κατά καιρούς όξείες κρίσεις. 'Αλλά γιά τήν πολιτική διάσταση ενός προβλήματος, ήπιο εκκλησιαστικό, είναι δυνατόν να έγκραστού ή να ένας μη θεολόγος.

Άφορημί γιά τά γραφόμενα ήμέρα έδωσε ή λαμπρά έκδοση του **Μορφωτικού 'Ιδρύματος τής 'Εθνικής Τραπέζης**, έργο του **Αριστέιδου Παπαδάκη** με τήν συνεργασία του **John Meyendorff** υπό τόν τίτλο: **'Η Χριστιανική 'Ανατολή και ή άνοδος του Παπισμού. 'Η 'Εκκλησία από τό 1071 ως τό 1453** (μτφρ. Στεφ. Εύθυμιάδη, σελ. 666, εύρω 30). Ο κ. Παπαδάκης είναι **Όμότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μαιριλντ**

στις ΗΠΑ, ειδικώς στην 'Εκκλησιαστική Ιστορία του Βυζαντίου και τής Δύσης κατά τούς Μέσους Χρόνους, ενώ ο πρωτοπρωφύρετος John Meyendorff (1926 - 1992) υπήρξε Καθηγητής τής 'Εκκλησιαστικής Ιστορίας και Πατερικής Φιλολογίας στο 'Ορθόδοξο Θεολογικό Σημινάριο του 'Αγ. Βλαδίμηρου και Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Φορντ της Νέας Υόρκης. Συνεπώς και οι δύο συγγραφείς του έργο έξιαν έργων επί 'Ορθόδοξου και εργάσθηκαν στις ΗΠΑ. Επομένως, τό έργο τους θεωρείται από τήν βιβλιογραφία ως μη ήποκειμενο στους "γνωστούς συνασκηματομύθους" τών μεσογειακών 'Ελλήνων ή τών μεσοασιατών Ρώσων. Οί συγγραφείς προσεγγίζουν μιά περίοδο τής συ-

γκρούσεως τών 'Εκκλησιών που δεν έχει μελετηθή εμμέ από Δυτική πλευρά. Είναι ή περίοδος τών Σταυροφοριών, του "λαμπρού Μικαίνου" (Μογεγ Αγε Ιαμφορσι), του Ούμανισμου και τών άπαρχών τής Αναγέννησεως.

Είναι ή περίοδος άμέμεις μετά τό Σχίσμα, όταν ή διάσταση τών 'Εκκλησιών εφάνητο ακόμη ότι θά ήταν μιά παροδική διακοπή σχέσεων, όπως οι δεκάδες ανόλογες που είχαν προηγηθή. Στο βιβλίο άποσιπώνονται οι λόγοι που είχαν ως συνέπεια να δεχασθή όριστικός ή Χρυσόνοσίνη. Έξείαυτόν τά ρεύματα σκέψης που διεμορφώον την Παπική 'Εκκλησία κατά τήν εποχή τής Φεουδαρχίας. Ο ρόλος του Πάπα από τήν πνευματική διάσταση μετεπήδησε αυτομάτως στην κοσμική και ή Ρώμη μεταβλήθη στον ισχυρότερο πολιτικό παράγοντα στην Ευρώπη, οπτονιστή και "Επικυρίαρχο" τών κατακτητημένων φεουδιών και τών συγκρουομένων αθέτητων. 'Αν ή έξουσία στην κοινωτική δομή τής Φεουδαρχίας ήταν κατεπιμμένη και τό αίσθημα του έθνικου παράγοντος άπολύτως άμφλημένο, αντίθετος κατά τήν αυτή εποχή ή Βυζαντινή Αυτοκρατορία, που δήνηε ήδη τόν 8ο αιώνα τής κρατικής πορείας τής πεμφυλλομένη από άλλοεθνείς και άλλοθρησκούς, συχνά βαθύτατα βαρβάρους έθνοους, είχε πλέον άποκτήσει πλήρη έθνική συνείδηση.

Πέρα από τό συναίσθημα τής διακοχής μεταξύ 'Ορθόδοξων και άλλοεθνών ή 'Ορθόδοξων και αίρετικών, ήπηρεζε ή βεβαίωση τής έθνικής διαφοροποίησε ως με τούς αντιπάλους του κράτους. 'Επομένως, οι οικονομικοί παράγοντες ήταν πολύ σημαντικοί και ή κορυφωτική όλος διακοχή. Έξ άλλου, ή ύπαρξη κεντρικής έξουσίας ήθεωρείτο απαραίτητο στοιχείο πολιτικού. Όλοι οι σφετεριστές τής έξουσίας στο Βυζάντιο έτεχειζον να καταλάβουν τήν Κωνσταντινούπολη και να στεφθούν Αυτοκράτορες στον Ναό τής 'Αγίας Σοφίας. Κανείς δεν είχε σκεφή να άποσπάσει έδάφη τής Αυτοκρατορίας και να δημιουργήση τό δικό του μωροκράτος. Άκόμη και οι βαρβαροί λαοί που έπιτέθεντο στην Αυτοκρατορία έπιδίκαον να ήγαστασθούν ως αήτη ως κυρίαρχοι. Δέν άπεσώονταν άλλως στην δημιουργία τών δικών τους επιμετετιών εις βάρος τών έδαφών του Βυζαντίου. Οί λαοί που είχαν ιστορία και παρελθόν και συνεπώς έθνική διεκδίκηση έναντι τής Άττοκρατορίας, όπως ήταν ή Γεωργία και ή 'Αρμενία άλλα και ή Αίγυπτος ή ή Συρία είχαν άποσπασθή από τήν Αυτοκρατορία που ένωρίτερα. Με άφορημί πάντοτε τήν δογματική διακοχή οι σημερινοί λαοί που άνήκουν στα δόγματα που δημιουργήθηκαν πρό τής Συνόδου τής Χαλκιδόνος ('Αρμένιοι, Γεωργιανοί και Αίγυπτιοι μονοθρησκούς, Νεοκρητικοί του 'Ισάκ και του 'Ιβάν, Μαρωνίτες και 'Ιακωβίτες) είχαν

εμφέρει τών όρίων τής Αυτοκρατορίας και είχαν άποκτήσει τήν έθνική (σχεδόν όλοι) και θρησκευτική άνεξαρτησία τους. Βεβαίως, σε στιγμές έντάσεως και πολεμικών σπυράξεων άνεξήχουν τήν βοήθεια και τήν συνδρομή του κεντρικού πόλου τής Αυτοκρατορίας.

Πέρα από τες διεξοδικές έξεταζόμενες στο βιβλίο πολιτικές διαφοροποιήσεις, έκπτεται με πολλή προσοχή ή εκκλησιαστική άποικιοκρατία τής Ρώμης που άνεπτόχη διά του σχήματος τών Σταυροφοριών. 'Επίσης, άνάλυται ή διαμόρφωση τής Βυζαντινής και τών αντίληψεων τών λαπών Σλαβικών έπακρατειών που διέκοντο έθνοικώς προς τό Βυζάντιο, χωρίς να άπολέσουν τήν 'Ορθόδοξη των. Το τελευταίο αυτό φαινόμενο άξίζει τήν γενικότερη προσοχή τής έρευνας, άλλα και τών άνανγνωστών, διότι θέτει τις βάσεις γιά τήν νεώτερη εποχή και τις συγκρούσεις τών ήμερών μας. Οί Ορθοκρητικοί

θεορίες και οι εκκλησιολογικές διαφοροποιήσεις καταφάνεται ότι άπορρέουν από τήν νοοτροπία του κάθε λαού και τών επί μέρους αντιλήψεων τής εποχής εμφανίσεως κάθε θεωρίας και αίρεσεως.

Οί χρονολογίες που όρίζουν τήν άρχή και τό τέλος τής μελέτης τών συγγραφών δεν συνδέονται προς γεγονοτα εκκλησιαστικά. 'Η έρευνα άρχίζει από τό 1071, έτος τής Μάχης του Μαντζικέρτ και τό χρονικό σημείο τής πολιτιστοκρατικής ζαίμεισε του Βυζαντίου, και τερματίζεται στο έτος 1453, με τήν 'Αλωση τής Κωνσταντινούπολεως. Κοσμικά και στρατιωτικά και τά δύο όρόσημα. Γιά να καταδειχθή σε ποιο βαθμό ή 'Εκκλησιαστική Ιστορία (και οι εκκλησιαστικοί δεσμοί τής) άποτελεί μέρος τών γενικότερων έξελίξεων και έντάσσεται στην γενικότερη Πολιτική Ιστορία. Βεβαίως δεν περιλείπεται ή μελέτη τών πνευματικών ρευμάτων και τών δογματικών έριδων, άλλα όλα έντάσσονται στα ενδότερα πλαίσια και παρεχον πλήρη και σαφήμια είκόνα στον άνανγνώστη.

Τό βιβλίο συμπληρώνεται από εικονογραφικό παράγραμμα και τά απαραίτητα εύρηματα, ενώ ή πλουσιωτάτη βιβλιογραφία που έχρησιμοποίη ή από τούς συγγραφείς περιλαμβάνεται στις ύποσελίδες ύποσημειώσεως. Είναι ένα σημαντικότατο έργο που άπευθύνεται τόσο στους ειδικούς όσο και στο εύρο κοινό. Και είναι εύτύχημα ότι είδε τό φως άρχικά (1994) στην άγγλική γλώσσα, ώστε να είναι προσατό στην διεθνή κοινότητα. Τώρα και τό 'Ελληνικό κοινό διαθέτει τήν δική του έκδοση έκ μεταφράσεως, χάρις στην δραστηριότητα του **Μορφωτικού 'Ιδρύματος τής 'Εθνικής Τραπέζης**. Θά πρέπει να άξιοσηπύθη από τό όριόμιο επιστημονικό κοινό, και όχι μόνον.